

Саме завдяки своїм нестандартним поглядам, подібно іншим згаданим педагогам, Іван Гурович Ткаченко й цікавить наукову спільноту, яка продовжує вивчати й популяризувати його багатогранний досвід, який пройде до нащадків кризь віки.

Сухомлинська Ольга

НАУКОВІ ЗАСАДИ ТРУДОВОГО ВИХОВАННЯ СІЛЬСЬКИХ ШКОЛЯРІВ У ДОРОБКУ І. Г. ТКАЧЕНКА: ПОГЛЯД ІЗ СЬОГОДЕННЯ

Зосередимося на реперних точках, означених у назві теми, «Іван Гурович Ткаченко, трудове виховання, сільські школярі, сьогодення».

Розпочнемо з постаті Івана Гуровича, діяльність і життєвий шлях якого досить повно розкрито в педагогічній літературі – статтях, дисертаціях, мемуарній літературі [1]. Ознайомлення з нею свідчить, що в наявних публікаціях недостатньо розкрито психологічний портрет педагога, його емоційно-ціннісний світ, що дуже цікаво з огляду на розвиток історії сьогодення та історії повсякденності, які нині викликають винятковий інтерес.

Наступне поняття – трудове виховання, його обґрунтування – це тема «вічна», притаманна дорослішанню людини, її соціалізації. В історичному аспекті це поняття переходило від одного центру – сім'ї, до більш широкого соціального виміру, зосереджуючись на виховному процесі в спеціалізованих освітніх закладах – дитячому садку, школі, різних інституціях.

Здійснимо короткий історичний екскурс в історію цього питання. Так, ручна праця в початкових і середніх освітніх закладах бере свій початок з 60-х рр. XIX ст. у Фінляндії, Англії, Німеччині, Швейцарії, США, інших країнах. Її завданнями стали розвиток руки, окоміру, працелюбності. У подальшому підходи до трудового виховання урізноманітлювалися, й зокрема:

- створення трудових шкіл для майбутнього громадянського суспільства (Г. Кершенштайнер).
- мануалістичний напрям – ручна праця (Р. Зейдель).
- соціально-творчий напрям (А. Фер'єр, Е. Демолєн, Г. Р. Штайнер).
- радянське трудове виховання, яке обіймало весь навчально-виховний процес.

Історичний екскурс доводить, що трудове виховання – це не спеціальний витвір радянського періоду, але, без сумніву, саме він посів панівне місце в усіх аспектах освітнього процесу. Педагоги мали різне розуміння трудового виховання, яке залежало і від ідеології, і від потреб і вимог певного відтинку часу, від ступеня політико-ідеологічного тиску на освіту.

Однак не можна стверджувати, що процес радянського трудового виховання носив гомогенний характер – у різні періоди його існування закладався різний зміст, але поняття «трудова навчання», «трудова школа» були концептуальними.

Розглядаючи доробок І. Г. Ткаченка, наголосимо, що в основі його концепції лежить трудове виховання як основоположна ідея, і вона мала свої особливості, що дають нам право говорити про його значний внесок в історію педагогічної думки. Іван Гурович підкреслював суспільну значущість праці, диференціював навчальні й виховні цілі, визначав кінцеву мету і значення трудових зусиль і таке інше.

Великою мірою його система спирається на розташування навчального закладу в сільській місцевості, школи в селі. За І. Г. Ткаченком, саме ця обставина й досі не виноситься і не розглядається як рушійний чинник розгортання наукових засад трудового виховання. Донині досить мало матеріалів, крім різних спогадів про власне сільське дитинство, спрямованих на вивчення, дослідження світу сільської дитини – і в історичному аспекті, і сьогоденньому вимірі. Звертання до педагогічних праць І. Г. Ткаченка, який описує власний досвід започаткування і діяльності шкільних виробничих учнівських бригад (суто сільський феномен), позакласної роботи природничо-натуралістичної спрямованості, проведення дослідів на навчально-дослідній ділянці, на фермах і в щоденному побуті, діяльність інтернаціонального табору дружби і відпочинку для сільських дітей з різних регіонів тощо, надасть багато інформації щодо перелічених складників.

Власне, педагогіка, яку розвивав і втілював І. Г. Ткаченко навколо праці, виховання працелюбності як головного чинника розвитку дитини з погляду сьогодення може розглядатися в аспекті деколонізації.

Педагогічний доробок І. Г. Ткаченка ми розглядаємо крізь призму сьогодення, отже Нової української школи. У матеріалах НУШ зазначено, що трудове навчання (а нині освітні технології)

планується розпочати у 5-9 класах. Чи не запізно починати? На нашу думку, сільські школярі певним чином відгороджені від праці в навчально-виховному процесі школи, сільської школи зокрема. Наприклад, вони не беруть участь у самообслуговуванні, прибиранні, облаштуванні шкільних приміщень, пришкільних ділянок, шкільного саду і таке інше. Хоча світова практика свідчить про необхідність долучення до такої діяльності дітей з самого раннього віку.

Коли проводимо паралелі за період праці Івана Гуровича і сьогоднішнім, то маємо сказати і про недосліджені, й мало досліджені аспекти його спадщини, говорити про її «деколонізацію», щоб це не означало, і співставляти, переглядати його доробок з огляду на сьогоднішній день, оскільки це наш, український педагог, який все життя провів і пропрацював в невеличкому селі на Кіровоградщині в дуже складні і неоднозначні десятиліття. Спасибі йому за невтомну працю і той спадок, який він залишив для нас.

Список використаних джерел

1. Максимчук О. В. Система трудового виховання в педагогічній спадщині І. Г. Ткаченка. Автор. дис. канд. пед. наук. Кривий Ріг. – 2002; Іванко А. Б. Освітня діяльність та педагогічна спадщина І. Г. Ткаченка (1919–1994). Дис. канд. пед. наук. Кіровоград, 2006; Шевченко І. Іван Гурович Ткаченко в колі своїх учителів і послідовників // Рідна школа. – 2009. – № 8–9.

Василенко Надія

ПЕДАГОГІЧНА СПАДЩИНА І. Г. ТКАЧЕНКА В КОНТЕКСТІ РЕФОРМИ НУШ: ЗАПОВІТ ІВАНА ТКАЧЕНКА

*Мабуть, як і кожна талановита людина,
яка творить нове, активно перебудовує світ,
досягає у цьому справжнього успіху,
Іван Ткаченко зазнав у житті
визнання і почесні, заздрість і помсту.*

Ольга Сухомлинська

Педагогічна спадщина Івана Ткаченка, славнозвісного директора Богданівської середньої школи Знам'янського району